

КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА

УДК 81'373.612:821.161.2

DOI: 10.31651/2226-4388-2026-40-139-145

ВОДНІ ПРОСТОРИ ЯК ДОНОРНА МЕТАФОРИЧНА СФЕРА В ЗБІРЦІ ЛІНИ КОСТЕНКО «ВІТЕР З МАРСА»

*Г. А. Губарева, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
(Харків, Україна)*

e-mail: hubareva@karazin.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3090-3441>

*Р. А. Трифонов, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
(Харків, Україна)*

e-mail: roman.tryfonov@karazin.ua

ORCID: <http://orcid.org/0009-0005-3288-9363>

Стаття присвячена дослідженню словообразів водного простору в новій збірці поезії Ліни Костенко «Вітер з Марса» (2026). Об'єктом аналізу є вербальні знаки, що репрезентують водойми та пов'язані з ними поняття, а предметом – їхня метафорична та концептуальна функція в авторській поетичній картині світу.

У роботі вперше здійснено цілеспрямоване комплексне дослідження сфери водних образів як донорного домену в поетичному ідіолекті Ліни Костенко на матеріалі її найновішого доробку. Установлено специфіку сполучуваності та прагматики відповідних вербальних одиниць, а також простежено еволюцію та стабільність когнітивних структур у творчості поетки.

У дослідженні використано комплекс методів: лінгвостилістичний та контекстуально-інтерпретаційний аналіз для з'ясування семантики словообразів; метод когнітивно-метафоричного моделювання для виокремлення донорних та акцепторних сфер; елементи компонентного та дистрибутивного аналізу.

Доведено, що на відміну від образів лісу і степу, які функціонують переважно в прямих значеннях, образи водних просторів є здебільшого метафоричними донорами. Вони мають виразне аксіологічне навантаження, спрямоване на осмислення соціальних процесів, глобальних криз та екзистенційних станів. Виявлено ключові опозиції руху і статичності (ріка проти болота), правильного і неправильного простору, а також зафіксовано випадки імпліцитного вияву когнітивної метафори води.

***Ключові слова:** водні простори, концептосфера, донорна сфера, когнітивна метафора, аксіологія, словообраз, болото, ріка.*

Актуальність. Після виходу найповнішого вибраного часів незалежності «Триста поезій» (2) Ліна Костенко опублікувала нову збірку віршів «Вітер з Марса» (1), яка має двоплановий характер: поєднує риси також вибраного (доти не друковані вірші, написані за три з половиною десятиліття, від початку 1990-х; найраніші з датованих – 1992 р.) і свіжого доробку (значна частина поетичних текстів датована 2020-ми, найпізніший – 8 березня 2026 р.). Друга книжка, відповідно, щойно стає об'єктом досліджень, які можуть мати багато аспектів і ліній. Ми в цій статті зупинимось на одній невеликій, але показовій ділянці авторської поетичної картини світу – словообразах водного простору, які виконують метафоричну і концептуальну функцію.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Про Ліну Костенко написано чимало наукових праць, у яких вивчено різні аспекти її поезики, зокрема лінгвостилістичні

(Є. Антоненко, З. Висоцька, Г. Вокальчук, Г. Губарева, І. Дишлюк, О. Дільна, С. Єрмоленко, В. Калашник, Л. Кравець, Н. Мех, Л. Миرونюк, Л. Савченко, Н. Сидяченко, В. Статєєва, М. Стецик, Г. Сюта й ін.). І хоча вербальна репрезентація природи у Ліни Костенко вже ставала об'єктом досліджень, наш вибір водних просторів для цієї статті зумовлений їхньою специфікою в означеній концептосфері, зокрема своєрідною сполучуваністю та прагматикою відповідних вербальних знаків. Конкретні спостереження щодо словообразів водного простору належать Інні Дишлюк (Літвіновій) [1], Ларисі Кравець [3; 4; 5], Наталі Сидяченко [6]. Роботи цих дослідниць є цінним джерелом для нашої праці, але водночас маємо відзначити, що цілеспрямоване дослідження сфери водних образів як донорної в поезіях Ліни Костенко здійснюється вперше (у студії Л. Кравець [4] вода як донорська зона українського поетичного тексту розкрита багатогранно, але приклади з Костенко репрезентовані мінімально).

Мета дослідження. Визначити вербальне наповнення семантичної сфери водного простору як донорної для образних висловів, спрямованість її одиниць, прагматичну значущість у збірці «Вітер з Марса».

Матеріали й методи дослідження. Матеріалом дослідження слугували поетичні тексти зі збірки Ліни Костенко «Вітер з Марса» (2026) та фрагменти інших її текстів. Для розв'язання поставлених завдань застосовано комплекс сучасних лінгвістичних методів: контекстуально-інтерпретаційний аналіз (для виявлення прихованих смислових конотацій словообразів), метод когнітивно-метафоричного моделювання (для виокремлення донорних та акцепторних концептуальних сфер), а також метод зіставного аналізу (для порівняння функціонування водного коду із суходільним).

Результати дослідження та їх обговорення. Зіставний аналіз доменів концептосфери «природа» в збірці одразу показує цікаве явище. Лексеми ядерної зони доменів *ліс* і *степ* у поезіях вживаються практично винятково в прямих значеннях (що не заперечує контекстуальних розширень семантико-сислової структури слова, які тонко спостеріг у поезіях Ліни Костенко Володимир Калашник [2]): «*Забуваю тишу лісів*», «*вже у Зоні мої ліси*» (1, с. 26), «*Спасибі небу і лісам, / що я була щасливою*» (1, с. 153), «*В моїх лісах є магія краси, / в Твоїх степах є магія свободи*» (1, с. 161), «*Люблю степи. Крізь біль, і час, і відстань – / я їх Тобі у слові поверну*» (1, с. 162). Все це реальні українські простори, що проходять аксіологічне осмислення. Високий рівень контекстуальної емоційності закономірно веде до метафоризації, але в ній природа є акцепторною сферою, об'єктом персоніфікації: «*Не знаю, як люди, / а ліси мене не забудуть. / Я їх любила. І вони мене теж*» (1, с. 27). Лісові і степові простори концептуалізовано у збірці саме так.

Водні простори когнітивно освоєні інакше. Навіть суто кількісно використання номіналем таких просторів як прямих назв або в ролі метафоричних акцепторів (тип 1) кількісно поступається вживанню в ролі метафоричних донорів (тип 2). Однак випадки першого типу фіксуємо також. Це лексеми *море*: «*У Сіракузах все здається вічним – / мозаїки, сієста в холодку, / і пінії над морем Іонічним...*» (1, с. 12), *озеро*: «*Хочу лісу і хочу озера*» (1, с. 26) (сурядність із розглянутим вище *лісом* творить ідеальний мікрокраєвид в авторській картині світу). Емоційно наповненим і високоідеалізованим є у вірші «Я виросла із князем візаві» образ Дніпра («*...де хвилі гір над хвилями води / з Дніпра виносять острів, як перлину*» (1, с. 187)), хоча фактично він тут виконує допоміжну функцію в окресленні простору дитинства і життя – Труханового острова (згаданий вірш 2023 року є мотивним продовженням класичних «Я виросла у київській Венеції...» та «Дніпро, старенький дебракадер, левино-жовті береги...», де «інтерпретація образу здійснюється через образ пам'яті з конотацією *вічність*» [1, с. 97]).

У складніших і далеких від ідеалізації словообразах водного простору відзначаємо сильну семантику об'єктності, навіть пасивності: цей простір (у слововжитках першого типу) є локусом негативного впливу людини: «*Нітрати в землю / стронцію у зливу / відходи в море / віруси в ріку*» (1, с. 119). Більш експресивний вияв того самого прагматичного значення – у метафоричній конструкції «*Колись давно під Києвом жив Змій. / Триглавий Змій, таких вже не буває. / Тепер живе Чотириглавий Змій, / з'їдає все, рікою запиває*» (1, с. 25), у яку інтегрована ріка, однак знов-таки у функції метафоричного акцептора. Тут

продовжується лінія класичного «...життя зникає, як ріка Почайна. / Через віки, а то й через роки / ріка вже стане спогадом ріки» (2, с. 87), де спочатку *ріка* подається як донор для концептосфери життя, але згодом структура «перевертається», ріка стає об'єктом людського впливу і прямим, а не метафоричним предметом зображення.

Коли ж ми почнемо розглядати водні простори як суто донорну сферу, відкриваються надзвичайно розмаїті вектори інтерпретацій, різноспрямовані з лінгвокультурного, аксіологічного, прагматичного поглядів. Одним із ключових у збірці (третім за послідовністю, тобто одним з елементів зачину) є текст, написаний 20 березня 2022 року, в один з пікових моментів першої фази повномасштабного вторгнення:

Всі маски вже впали, і всі королі уже голі.

І всі Златоусту усе вже сказали торік.

Виходимо з моря своєї гіркої недолі.

Заходимо в повінь усіх Вавилонських рік (1, с. 8).

Образний дует «море + ріки» тут має виразну лінгвокультурну маркованість і несе колосальне когнітивне навантаження. Очевидно, що *море гіркої недолі* відсилає до Червоного моря з книги Вихід, яке євреї під проводом Мойсея перетнули, тікаючи з єгипетського рабства. Як у Біблії перехід через море означає порятунком від смерті, розрив з минулим і важкий шлях до свободи, так у контексті вірша *море гіркої недолі* — це багатовікова історія бездержавних страждань і попередній стан суспільства доби незалежності. Парадокс і трагедію української ситуації передано через мікс водних метафор християнського дискурсу: здійснення історичного «Виходу» веде у *повінь Вавилонських рік* — нову катастрофу світового масштабу. Четвертий рядок відсилає до прецедентного тексту (ПТ) Псалма 137 (136): «*Над вавилонськими ріками, там ми сиділи й ридали, як згадували Сіон!*» (пер. І. Хоменка), але іменник *повінь* стає інтенсифікатором псалмової алюзії, підкреслює катастрофічний, нестримний і безпрецедентний масштаб цієї трагедії. Контекст ПТ — це гіркий плач ізраїльтян, які втратили батьківщину, чий храм було зруйновано і які опинилися в полоні у Вавилоні. Це символ вигнання, неволі, туги за домом і глибокої національної скорботи. Відповідно, у контексті вірша цей рядок є водночас і емоційним словообразом (вода як ситуативний локус плачу, страждання, нещастя, втрат), так і метафорою масового біженства (через асоціацію з ПТ «перебування поза батьківщиною»).

Якщо рухатися в логіці композиції самої книжки ретроспективно, то ситуація «до Виходу» подана через численні яскраві словообрази, зокрема метафоричні, і тут теж виявляємо пару з водного простору, тільки цього разу це «річка + болото» в тексті 1993 року:

Перелицьовані новатори.

Які річки, такі й фарватери.

Пора спускати на воду кораблі,

а у нас тут мальовані глечики на болоті плавають (1, с. 103).

Ця водна метафора, як і низка інших (далеко не лише водних) у книжці, має прагматичний зміст: негативна оцінка ситуації з імпліцитним запитом на соціальні зміни. Як досягається це? За допомогою локусу, що поданий як «неправильний»: і через низхідну градацію від *річки* до *болота*, і через імпліцитний традиційно негативний зміст конструкції «які ..., такі й ...», і через знов-таки імпліковану неможливість здійснення дії, поданої в бажаній/необхідній модальності («*спускати на воду кораблі*») в описаному локусі. Працює також антитеза динаміки і статичності.

Для другого компонента цієї антитези використано словообраз *болото* не лише в процитованому вірші. *Болото* не вживане в книжці в прямому значенні, лише метафорично (хоча цілком могло б бути назвою української топографічної реалії, адже фактично болота належать до дорогого авторці північноукраїнського, зокрема поліського, простору поряд з лісами та озерами), їхня лінгвокультурна маркованість настільки сильна, а потреба в образному заповненні соціальних когнітивних ознак «бездіяльність, безнадійність, загроза» настільки значуща для авторки, що функціонал словообразу *болото* у книжці — суто метафоричний. Пор. також:

Зелена твань, болотяні настелі!

*Трясовина, що поглинає слід.
Мойсей народ виводив із пустелі.
Де той Мойсей, що виведе з боліт?! (1, с. 101)*

У цьому вірші 1993 року публікації *болото* подається як локус консервативного національного існування, а головною прагматичною імплікацією стає потреба руху. Якщо врахувати, що в картинах світу багатьох народів «ВОДА асоціюється з супер-доменом РУХ» [7, с. 184], болотний застоюваний стан води марковано як негативний. Це сутнісний фрагмент поетичної картини світу авторки, засвідчений повтором словообразу *болото* (у формі множини *болота* – це також фіксуємо як граматичну особливість поезії Костенко) вже у вірші 2025 року:

*Це час не мій, усе в ньому чуже.
В цих болотах поезія захрясне.
Душа сахнулась, береже
все, що для неї дороге і власне.
Світ втратив сенси, ошалів,
кишить наскрізь ворожими нуртами.
Магнітне поле невимовних слів
летить над болотами (1, с. 51).*

Щоправда, якщо у вірші 1993 року метафора болота працює в контексті соціальних трансформацій, то вірш 2025 року пронизаний мотивом екзистенційного відчуження («*Це час не мій, усе в ньому чуже*»). Незважаючи на стабільність метафоричного словообразу, головним завданням ліричної героїні у новому вірші стає не зміна збожеволілого світу, а збереження власного внутрішнього ядра – того, що є «дорогим і власним». Образ боліт працює також як локус для утвердження сили несказан(н)ого: «*Магнітне поле невимовних слів летить над болотами*» в найпотужнішому образі вірша, що дає надію у фіналі. Те, що неможливо або недоцільно висловлювати вголос у цій реальності, не зникає, а окреслює власний локус, ознаками якого є невидимість, притягальність, висота і динаміка. На рівні вияву тієї самої когнітивної структури новітній текст продовжує одночасно два попередні: процитовану вище соціальну декларацію про Мойсея і класичну лірику «Неказане лишилось неказаним», а метафори продовжують зберігати відзначену дослідниками в авторки діаду «емоційність і філософічність» [3, с. 49].

Варто звернути увагу також на відображення глобальної кризи, війни, деструктивних процесів через *ворожі нурти*, які переповнюють простір навколо. Цей словообраз також є вкоріненим водночас і в етнокультурну традицію, і в попередню творчість авторки, пор.: «*Ще довго не осяде каламуть. / Ще довго будуть в душах чорторії*» (1, с. 104). *Нурти* й *чорторії* як елементи негативного/ворожого водного простору втрачають невід'ємну від боліт статику, вони гіпердинамічні, проте зберігають негативну маркованість через непередбачуваність руху, відсутність прозорості і небезпеку (спільну з образом боліт) бути затягнутим у низовий світ і загинути.

Когнітивно-оцінні ознаки «неправильний водний локус» і «статика замість динаміки» є повторюваними в поезіях збірки «Вітер з Марса», їх можна назвати інтегральними для творчості Ліни Костенко. Пор. вірш 1993 року:

*Мені сьогодні снився уночі
фрегат, що зачепився за корчі.
Хто змусив його плавати в корчах?
Чого таке верзеться по ночах?
Яка у нас флотилія сумна!
Кругом корчі, і флагмана нема (1, с. 98).*

Наведений текст повторює властиву і попередньо розглянутим антитезу статичності і руху, де рух марковано як не тільки бажаний, а природний стан. Однак вірш «Мені сьогодні снився уночі...» має специфічну рису на рівні мововтілення – відсутність слів, які б називали водний простір. Очевидно, що сукупність лексем із семантичного поля (*корчі, фрегат, плавати*) такий

простір імплікує, але прямої назви нема. Назвемо це явище частково виявленою когнітивною метафорою і зазначимо її присутність у ще одному тексті (1994 року):

*У нащадків Колумба
під вікнами клумба.
Корабель їхнього дому
пливе у лісах Пенсильванії.
А їхній предок
на постаменті у Барселоні,
йому все видно, як на долоні.
Він їм каже: – Ви ж теж Колумби,
чого ж ви причадили біля клумби?
Ану гляньте в бінокль, –
можже, відкриєте Україну? (1, с. 31)*

Імпліковані в контексті поняття *море, океан* не вербалізовані. Але бачимо типове для Ліни Костенко метафоричне моделювання негативної ситуації через когнітивні ознаки, які ми вже простежували: неправильність простору («*Корабель їхнього дому / пливе у лісах Пенсильванії*») є метафоричним репрезентантом неправильності в соціальному житті, неправильний / небажаний стан веде до думки про бажані соціальні зміни. Тут особливість на рівні синтаксису і прагматики полягає в тому, що бажаний стан експліковано через прямий мовленнєвий акт спонукання / заклику. Також у цьому випадку бачимо ще один вияв того, як «у творах Л. Костенко силове поле стрижневої метафори часто поширюється на значну кількість інтегративних компонентів тексту, які послідовно узгоджуються із фіктивним денотатом метафори та утворюють багатоступінчасту структуру» [5, с. 60]. Варто звернути увагу також, як у метафорі водного простору, частково проявленій через пучок когнітивних ознак, «підсвічується» якась із останніх. У цьому випадку ознака частково (непрямо) вербалізованої сутності *море / океан* – це можливість бачити далеко і рухатися до відкриттів (яка метафоризується в потрібному авторці україноцентричному напрямку).

Нарешті, у прямо названого Океану в одному з «Летючих катренів» має вияв конотативна оцінна сема стихії з ворожим людині впливом:

*І що лишилось
що лишилось нам
крізь цей бедлам
і жах
і лихоліття
дивитися, як зносить Океан
сумних людей ХХ-го століття (1, с. 147)*

Вірш передає інтенсифіковану семантику безнадії і безсилля, де Океан є водночас локусом і байдужим до людини суб'єктом. Написання слова з великої літери може як вказувати на велич стихії, піднесення її до рівня божества саме в цьому тексті, так і вести до традиції грецьких (або інших) міфів.

Висновки й перспективи. Отже, ми бачимо низку суттєвих ознак використання водних просторів як донорної метафоричної сфери у поезії Ліни Костенко в збірці «Вітер з Марса». На відміну від суходільних образів лісу і степу, образи водойм частіше метафоричні, ніж буквальні. Для їх використання характерна сильна аксіологічність, причому якщо аксіологія лісу і степу центрована на внутрішні стани ліричної героїні, то аксіологія болота, ріки, моря, океану, нурту тощо – на соціум. Пріоритетними є аксіологічні опозиції правильного / неправильного простору, придатного / непридатного для дії, антитеза руху / статичності, широти / вузькості погляду, з також виразно присутніми конотативними семами небезпеки, страждання. Біблійні та історичні фонові знання в метафорах водних просторів працюють у загальному контексті функціонування таких когнітивних структур у поезії Ліни Костенко. Водні простори можуть не вербалізуватися прямо, однак аксіологія лишається їм іманентною. Загалом варто відзначити, що одним із провідних мотивів «Вітру з Марса» є гостре бажання нормальності світу, відповідності зовнішньої норми усталеній внутрішній

реальності душі ліричної героїні, де світ керується законами моралі, широти погляду й живого руху. І саме у словообразах водних просторів, що марковані як нормальні і ненормальні, як ті, що дають можливість руху та широту погляду, і ті, що її обмежують / перепиняють, ці ключові інтенції та аксіологеми виявлено повно й показово. Перспективи подальших наукових розвідок полягають у докладному зіставленні водного метафоричного коду поезії з іншими природними доменами (флористичним, фауністичним тощо).

Список використаної літератури

1. Дишлюк І. Лексико-семантичне вираження концепту «природа» у поетичній мові Ліни Костенко : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Харків, 2002. 211 с.
2. Калашник В. Розширення семантико-сислової структури слова в художній мові (за збіркою вибраних віршів Ліни Костенко «Триста поезій»). *Лінгвістичні дослідження* : зб. наук. праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. 2014. Вип. 37. С. 18–23.
3. Кравець Л. «І десь над гранями свідомості є те, чого іще нема» (метафора Ліни Костенко). *Культура слова*. 2010. Вип. 73. С. 43–49.
4. Кравець Л. Концепт *вода* як донорська зона метафор української поезії. *Український світ у наукових парадигмах* : зб. наук. праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Харків : ХІФТ, 2015. Вип. 2. С. 60–66.
5. Кравець Л. Метафора природи в поетичних текстах М. Рильського і Л. Костенко. *Культура слова*. 2020. Вип. 92. С. 52–62.
6. Сидяченко Н. Про особливості мовотворчості Ліни Костенко. *Культура слова*. 2010. Вип. 73. С. 64–68.
7. Genesin M., Koleci F., Mirchevska-Bosheva B., Veljanovska K., Spiro A. Some metaphors of 'WATER' in the phraseology of three Balkan languages from a cognitive linguistic perspective: An ongoing research project. *Lingue e Linguaggi*. 63 (2024), P. 175–186.

Джерела

1. Костенко Л. Вітер з Марса : нова книга поезій. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2026. 224 с.
2. Костенко Л. Триста поезій : вибране. 28-ме вид. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2024. 416 с.

References

1. Dyshliuk, I. (2002). Lexyko-semantyczne vyrazhennia kontseptu «pryroda» u poetychnii movi Liny Kostenko [Lexico-semantic expression of the concept “nature” in the poetic language of Lina Kostenko]. Doctoral dissertation (Ukrainian language). Kharkiv, 211 (in Ukr.).
2. Kalashnyk, V. (2014). Rozshyrennia semantyko-smyslovoi struktury slova v khudozhnii movi (za zbiorcoiu vybranykh virshiv Liny Kostenko “Trysta poezii”) [Expansion of the semantic-meaning structure of the word in artistic language (based on the collection of selected poems by Lina Kostenko “Three Hundred Poems”)]. In: *Linhvistychni doslidzhennia [Linguistic Studies]*, (37), 18–23 (in Ukr.).
3. Kravets, L. (2010). «I des nad hraniamy svidomosti ye te, choho ishche nema» (metafora Liny Kostenko) [“And somewhere beyond the edges of consciousness there is what is not yet there” (metaphor of Lina Kostenko)]. In: *Kultura slova [Culture of the Word]*, (73), 43–49 (in Ukr.).
4. Kravets, L. (2015). Kontsept voda yak donorska zona metafor ukrainskoi poezii [The concept of water as a source domain of metaphors of Ukrainian poetry]. In: *Ukrainskyi svit u naukovykh paradyhmakh [Ukrainian World in Scientific Paradigms]*, (2), 60–66. Kharkiv: KhIFT (in Ukr.).
5. Kravets, L. (2020). Metafora pryrody v poetychnykh tekstakh M. Rylskoho i L. Kostenko [Metaphor of nature in the poetic texts of M. Rylsky and L. Kostenko]. *Kultura slova [Culture of the Word]*, (92), 52–62 (in Ukr.).
6. Sydiachenko, N. (2010). Pro osoblyvosti movotvorchosti Liny Kostenko [On the peculiarities of Lina Kostenko's language creativity]. *Kultura slova [Culture of the Word]*, (73), 64–68 (in Ukr.).
8. Genesin, M., Koleci, F., Mirchevska-Bosheva, B., Veljanovska, K. & Spiro, A. (2024). Some metaphors of 'WATER' in the phraseology of three Balkan languages from a cognitive linguistic perspective : An ongoing research project. *Lingue e Linguaggi*, 63, 175–186. (in Eng.).

Sources

1. Kostenko, L. (2026). Viter z Marsa [Wind from Mars] : nova knyha poezii. Kyiv: A-BA-BA-HA-LA-MA-HA, 224 (in Ukr.).
2. Kostenko, L. (2024). Trysta poezii [Three hundred poems] vybrane (28th ed.). Kyiv: A-BA-BA-HA-LA-MA-HA, 416 (in Ukr.).

WATER SPACES AS A METAPHORICAL SOURCE DOMAIN IN LINA KOSTENKO'S COLLECTION "WIND FROM MARS"

*Halyva Hubarieva, PhD in Philology, Associate Professor
of the Department of Ukrainian Language, V. N. Karazin Kharkiv National University
(Kharkiv, Ukraine)*

e-mail: hubareva@karazin.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3090-3441>

**Roman Tryfonov, PhD in Philology, Associate Professor
of the Department of Ukrainian Language, V. N. Karazin Kharkiv National University
(Kharkiv, Ukraine)**

e-mail: roman.tryfonov@karazin.ua

ORCID: <http://orcid.org/0009-0005-3288-9363>

Abstract. Introduction. *The study explores the verbal representation of water spaces in the newest poetry collection by Lina Kostenko, “Wind from Mars” (2026). While her poetic language has been studied from various stylistic and conceptual perspectives, her latest book remains unexamined. Water metaphors carry a high axiological load, serving as crucial tools for modeling the author’s poetic vision of the world.*

Purpose. *The main objective of this article is to determine the exact verbal components of the water space domain in “Wind from Mars”, identify the primary target domains of these metaphorical transitions, and evaluate their pragmatic significance within the overall structure of the collection.*

Methods. *To achieve these goals, a comprehensive methodology is applied, integrating contextual-interpretative, cognitive-metaphorical, and comparative approaches. Cognitive modeling helps differentiate between source and target conceptual domains, mapping the trajectories of metaphorical extension.*

Results. *A comparative analysis reveals a striking asymmetry. While land-related lexemes like “forest” and “steppe” are used literally, water vocabulary is predominantly utilized as a source domain. The study reveals that the “sea + rivers” binary image is deeply rooted in biblical discourse, carrying profound cognitive weight. For instance, the “sea of bitter misfortune” evokes the Book of Exodus, which abruptly shifts into the “flood of Babylonian rivers”, an allusion to Psalm 137 (136), which the author uses to conceptualize the catastrophic scale of modern war and mass displacement. Furthermore, the image of «swamp» is entirely metaphorical, standing for social stagnation, passivity, and existential alienation. Conversely, destructive historical upheavals are verbalized through hyper-dynamic images like “whirlpools” and “vortices”, which embody unpredictability and danger.*

Originality. *This paper represents the first targeted, comprehensive research focusing on the aquatic vocabulary of Lina Kostenko’s latest book “Wind from Mars” as a metaphorical source domain, demonstrating both the continuity of her poetic style and the emergence of new pragmatic functions triggered by recent crises.*

Conclusion. *The study demonstrates that water spaces constitute a vital source domain in “Wind from Mars”. Unlike terrestrial images, aquatic vocabulary functions primarily on a metaphorical level, relying on binary oppositions: movement versus stasis, and normal versus abnormal space. These structures effectively articulate the yearning for moral clarity and purposeful movement.*

Key words: *water spaces, conceptual sphere source domain, cognitive metaphor, axiology, swamp, river.*

Надійшла до редакції: 05.03.2026

Прийнято до друку: 04.04.2026